

DNEŠNÍ VYSOKOŠKOLÁCI NA PREDČASNÝ DÔCHODOK NEDOSIAHNU

Dvadsaťroční ľudia, ktorí vstupujú na trh práce, budú musieť podľa prepočtu ISA odpracovať 46 rokov, aby získali nárok na predčasnú penziu. To je takmer plná neprerušovaná kariéra. Doterajšia legislatíva to umožňovala už po 40 rokoch (Graf 1).

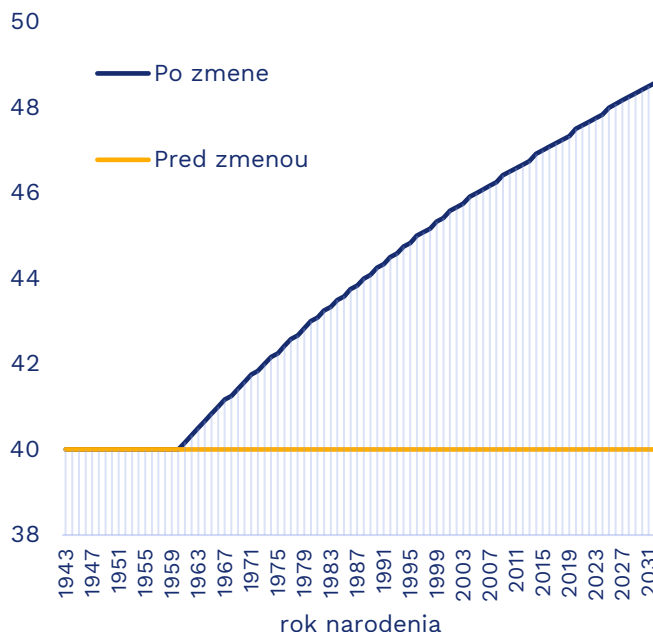
- Čerstvo schválená novela zákona o sociálnom poistení viaže požadovaný počet odpracovaných rokov na tempo rastu dôchodkového veku. Ten postupne narastá v závislosti od strednej dĺžky života. Zmena sa dotkne ročníkov narodenia 1961 a mladších. Dnešní 60-roční potrebujú odpracovať minimálne 40 rokov, 40-roční už 43 rokov.
- Novela zvýšila aj mieru krátenia dôchodku v prípade jeho predčasného poberania. Pokuta sa zvýšila z 0,3 % na 0,5 % z vypočítanej sumy dôchodku za každých začatých 30 dní skoršieho odchodu. Po dovŕšení dôchodkového veku sa dôchodok neprepočíta, len prekvalifikuje na starobný. Pokuta je tak trvalého charakteru.
- Novela zaviedla aj trvalý 13. dôchodok vo výške priemerného dôchodku človeka. Zmeny v predčasných dôchodkoch sčasti kompenzujú dlhodobý negatívny dopad 13. dôchodku na verejné financie. Pomáhajú tak plniť plán obnovy.

EÚ JE ZÁVISLÁ NA DOVOZE ROPY A ZEMNÉHO PLYNU, AJ PRETO ZA NE PLATÍ VIAC AKO USA

Kým USA sú od roku 2019 čistým vývozcom, EÚ v roku 2022 doviezla až 63 % primárnych zdrojov energie.

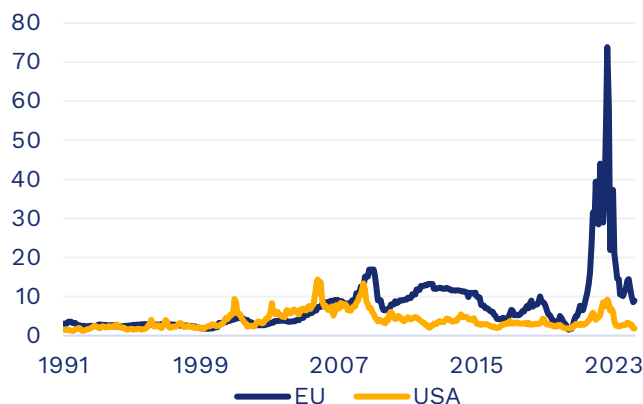
- Medzi primárne zdroje patrí ropa, zemný plyn, uhlie, obnoviteľné zdroje či jadro. EÚ je závislá hlavne na dovoze ropných produktov (44 % primárnej spotreby) a zemného plynu (18 %).
- USA v roku 2010 doviezli 24 % celkovej spotreby energií. Dovoz ropy postupne znížili o 90 %, domácu výrobu zdvojnásobili. Produkcia zemného plynu stúpila o 65 %, vďaka čomu sa USA stali z dovozcu (12 % produkcie) jeho vývozcom (11 %).
- Závislosť EÚ na dovoze sa prejavila hlavne pri cenách zemného plynu. Kým v období 1991-2008 bol priemerný rozdiel medzi EÚ a USA 14 %, od roku 2008 je to 194 % v neprospech EÚ (Graf 2). Ceny v EÚ sú menej stabilné, ovplyvnené viacerými krízami a donedávna dominantným postavením Ruska.
- Nákupné ceny ropy sú v USA a EÚ podobné vďaka vyššej dostupnosti alternatívnych dodávok. Priemerné ceny boli v rokoch 2020-24 v USA nižšie o 6 %. Do roku 2022 malo podobné ceny aj Rusko. Po invázii na Ukrajinu však ropu predáva so zľavou (Graf 3).

Graf 1: Odhad počtu odpracovaných rokov potrebných pre nárok na predčasný starobný dôchodok

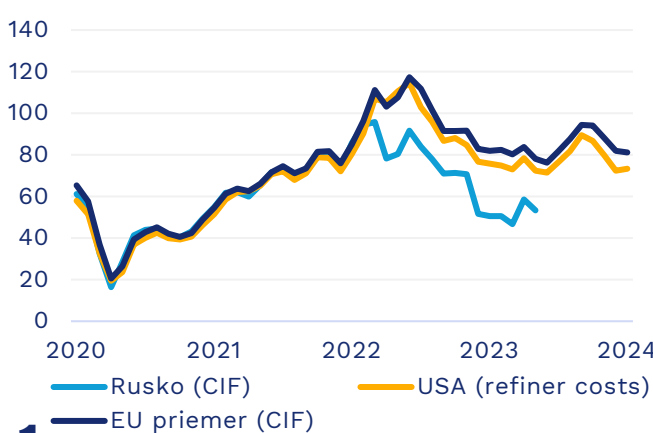
Zdroj: Vlastné spracovanie na základe modelu Oranžová obálka®, 2024

Graf 2: Vývoj cien zemného plynu (USD/GJ)

Zdroj: Federal Reserve Economic Data

Graf 3: Vývoj nákupných cien ropy (USD/barel)

DEFICIT VEREJNEJ SPRÁVY MEDZIROČNE STÚPOL Z 1,7 % NA VLAŇAJŠÍCH 4,9 % HDP

Vláda očakávala v roku 2023 deficit na úrovni 6,5 % HDP a hrubý dlh 56,8 % HDP. V skutočnosti bol deficit 4,9 % HDP a verejný dlh 56 % HDP (Graf 4). Bez nových trvalých konsolidačných opatrení sa deficit aj dlh bude v najbližších rokoch zvyšovať.

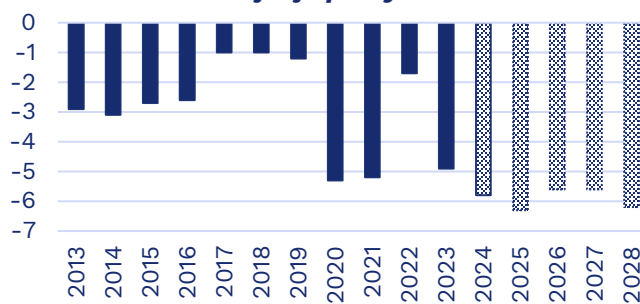
- Z pohľadu udržateľnosti je dôležitý tzv. štrukturálny deficit. Ten je očistený o jednorazové opatrenia a vplyv ekonomického cyklu. Podľa Rady pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ) vlni dosiahol 3,3 % HDP. Pri nezmenených politikách, teda bez konsolidácie, by do roku 2028 narástol na 6,4 %.
- Hrubý dlh verejnej správy vlni dosiahol 56 % HDP, čo bolo o 1,7 p. b. menej než v roku 2022 (Graf 5). Dlh sa nachádza nad horným limitom dlhovej brzdy, ktorý bol vlni 54 % HDP.
- Bez konsolidačných opatrení predpovedá RRZ v ďalších rokoch zvyšovanie zadĺženia Slovenska. Maastrichtské kritérium udržať hrubý dlh pod 60 % HDP by SR mohla porušiť už v roku 2025 a v roku 2028 by dlh stúpil až na 70,5 % HDP.
- Na tento rok vláda schválila konsolidačný balík vo výške približne 2 miliardy eur. RRZ varuje, že balík nezlepšuje udržateľnosť verejných financií, keďže zahŕňa najmä dočasné opatrenia. Na budúci rok vláda plánuje ďalšiu konsolidáciu vo výške 1,4 miliardy eur.

SLOVENSKO ZA PÄŤ ROKOV VÝRAZNE ZVÝŠILO POČET PROFESIONÁLNYCH VOJAKOV

Slovensko patrí v NATO medzi krajiny s menšou armádou, no zároveň medzi top skokanov v počte vojakov. Oproti roku 2018 ich počet narástol o takmer 14 % na 13,8-tisíc. Lídrom v raste je s 85 % Poľsko (Graf 6).

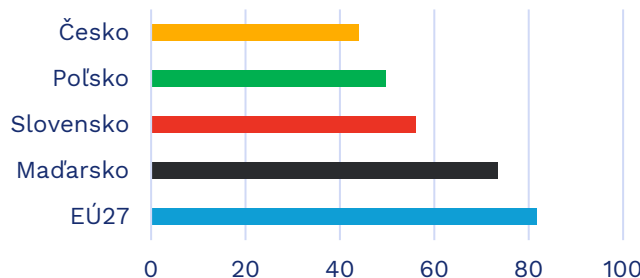
- Slovensko navyšuje počty najmä pre budovanie ťažkej mechanizovanej brigády ale aj napríklad pre zabezpečenie kybernetických operácií.
- Vlni mala Aliancia vyše 3,3 milióna vojakov. Oproti roku 2018 ide o 4,2-percentný nárast. V európskych krajinách sa počet zvýšil o 7,6 %, čo je vyše 139-tisíc vojakov. Najvýraznejšie zastúpenie majú v Európe tureckí, francúzski a poľskí vojaci.
- Nárast vojakov sa prejavil najviac v Poľsku a na Pobaltí. Ide o štáty hraničiace s Ruskom a Ukrajinou, ktoré sú vo vojne.
- Napriek celkovému zvýšeniu počtu vojakov NATO malo dvanásť európskych krajín vlni menšie armády ako pred piatimi rokmi. Najväčší pokles zaznamenalo Belgicko a Portugalsko.
- Najväčšiu armádu po zohľadnení počtu obyvateľov má Grécko, Litva, Fínsko, Poľsko, Turecko a Estónsko.

Graf 4: Deficit verejnej správy ako % HDP

■ Deficit verejnej správy - Eurostat
▨ Prognóza RRZ

Graf 5: Dlh verejnej správy vo V4 a priemer EÚ v roku 2023 ako % HDP

Zdroj: Eurostat, RRZ

Graf 6: Zmena počtu vojakov v európskych krajinách NATO 2023/2018 (vľavo) a počet vojakov v krajine na tisíc obyvateľov (vpravo)

